

Algemene ledenvergaderingen van VVJ/AVBB (met bestuursverkiezingen!) op zaterdag 26 februari 2011: laatste oproep

Sociaal conflict bij RTV rond misbruik uitzendarbeid
Hoe fout was Siegfried Bracke ?
De VVJ/AVBB in 2010-2011
Berichten over transgenders

En een nieuwe reeks: het ABC van de Vlaamse journalistiek

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

De Journalist 144 - 19 februari 2011 - verschijnt maandelijks - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 - 1040 Brussel

UIT DE VVJ

Edito	3
Oproep AV inclusief bestuursverkiezingen op 26 februari	8
De VVJ/AVBB in 2010-2011	9-10-11-12

ACTUEEL

Sociale spanning bij RTV rond misbruik uitzendarbeid	4
VT4 bouwt nieuwsdienst verder uit	5
De zware deontologische fout van Siegfried Bracke	7

MENS ACHTER HET NIEUWS

William Van Laeken heeft het zwarte gat nog niet ontmoet	13
--	----

REEKSEN

Vorbij het cliché: hoe berichten over transgenders ?	14-15
Klein lexicon van de Vlaamse journalistiek: de letter A	16-17-18

ONDER EMBARGO

19

De Egyptische revolutie laat weinigen onberoerd. Verslaggevers ter plekke werden begin februari met de neus op het geweld gedrukt, zeker nadat Moebarak-getrokken de jacht op hen open hadden verklaard. De VVJ/AVBB herinnerde aan de klassieke reeks veiligheidsvoorschriften voor oorlogsjournalisten. En ook de IFJ (Internationale Federatie van Journalisten) spande zich volop in om de reporters ter plaatse bij te staan.

(Foto Zuma Press/PhotoNews)

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
BELGA PICTURES
PHOTO NEWS
ZAK

REDACTIESECRETARIAAT

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Marleen Sluydts
Zie adres hierboven
info@journalist.be

RECLAMEREGIE

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
info@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Poot Printers
Industrialaan 12
Zone maalbeek
1702 Groot-Bijgaarden
Tel. 02 467 30 30
Fax 02 463 58 30
www.pootprinters.be

VLAAMSE
VERENIGING VAN
JOURNALISTEN

 Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

WERK AAN DE WINKEL

Mogen we nogmaals een warme oproep doen om met zoveel mogelijk mensen naar de algemene ledenvergaderingen van de VVJ en de AVBB te komen op zaterdag 26 februari? Het is de gelegenheid bij uitstek om alles wat goed en fout gaat met de vereniging op tafel te leggen. De VVJ heeft onder meer behoefte aan geïnteresseerde leden die een mandaat willen opnemen in de raad van bestuur. Laat dit vooral een oproep zijn aan jonge mensen. Want ook al zetten we ons in voor iedereen die in de journalistieke biotoop actief is, ook voor hen is er nog heel wat werk aan de winkel.

Neem nu de situatie van jonge krachten met een interimstatuut, zoals we ze op steeds meer redacties tegenkomen. De regionale omroep RTV diende jammer genoeg als schoolvoorbeeld van hoe het niet moet. Te veel jonge mensen moeten er beginnen met een uitzendcontract, dat veel te lang duurt en waarvan de lonen ondermaats zijn, op (of over?) het randje van de wettigheid. Gelukkig zijn er een paar moedige collega's om dat onrecht aan de kaak te stellen. Zij krijgen dan ook al onze steun. De situatie is zeker niet overal even slecht, maar de manier waarop sommige mediahuizen tegenwoordig met jonge journalisten omspringen is hemeltergend. Hoeft het gezegd dat men die slechte loon- en werkvoorwaarden vaak meesleept in de verdere carrière? En dan telkens maar weer hetzelfde liedje te horen krijgen, dat er nog genoeg kandidaten zijn voor de job...

Ondertussen zijn we opnieuw geconfronteerd met nieuwsberichten die werden gepubliceerd zonder de gepaste verificaties en die achteraf fout bleken te zijn. Dat mensen fouten maken, is helaas onvermijdelijk. Maar achter onze fouten schuilt vaak een ongezonde concurrentiecultuur. Ook de broze muur tussen journalistiek en politiek is een paar keer gekraakt de voorbije weken. Nochtans is het eenvoudig. Wat journalisten wel en niet kunnen doen, staat allemaal in de deontologische code en is te lezen in de vele beslissingen van de Raad voor de Journalistiek. Hiermee staat of valt onze geloofwaardigheid. We kunnen maar één ding aanraden: maak op elke redactie werk van een redactiestatuut, maak een eigen deontologische code voor intern gebruik. Dan weet iedereen perfect waaraan zich te houden: de individuele journalist, de hoofdredactie en de directie. Graag treden we minister van Media Lieten bij in haar pleidooi voor kwaliteitsvolle en evenwichtige berichtgeving. De VVJ hoopt alleen dat haar stem ook zal klinken bij wie de mediatouwtes in handen heeft.

Een opsteker om af te sluiten: VT4 investeert almaar meer in een eigen nieuwskijk op de actualiteit. We wensen hen veel succes toe.

Marc Van de Looverbosch
Voorzitter VVJ

JOURNALISTEN MET UITZENDSTATUUT: SOCIAAL CONFLICT BIJ REGIOZENDER RTV ESCALEERT

Ivan Declercq

Enkele RTV-journalisten die jarenlang via uitzendkantoren gewerkt hebben in minderwaardige arbeidsomstandigheden, zijn door de regionale televisieomroep "om dringende redenen" aan de deur gezet toen ze een fatsoenlijk arbeidscontract vroegen.

RTV is een regionale televisieomroep uit de Kempen en de regio Mechelen. Eindredacteuren werken er in vaste dienst, maar voor reportages wordt vooral gewerkt met jonge journalisten die via uitzendkantoren worden 'inge-huurd', onder meer met dagcontracten. De wet op de uitzendarbeid bepaalt dat een werkgever een uitzendkracht mag inzetten om een vaste werknemer te vervangen, een tijdelijke vermeerdering van werk op te vangen of om een uitzonderlijk werk te verrichten. Die wet zegt ook dat een uitzendkracht dezelfde arbeidsvoorwaarden moet hebben als een vaste werknemer. De duur van uitzendarbeid is maximaal drie maanden, maar die periode kan worden verlengd met maximaal twaalf maanden.

Bij RTV was allesbehalve duidelijk of en in hoeverre het ging om een vervanging, een tijdelijke vermeerdering van werk, of het verrichten van een uitzonderlijk werk. De houdbaarheidsdatum van het uitzendwerk was ook overschreden: sommige journalisten waren twee tot zes jaar met dagcontracten bij RTV aan de slag. Bovendien bleek het uurloon te laag. RTV betaalde de uitzendkantoren € 135 per dag voor 'beginners'. Wie meer dan een jaar ervaring had, mocht € 150 kosten. Na aftrek van de werkgeverslasten, diverse kosten en de fee voor het uitzendkantoor zakte bij een werkdag van acht uur het bruto uurloon onder het wettelijk minimum. Een uitzendkantoor weigerde de RTV-opdracht. Enkele andere kwamen creatief uit de hoek: de betalingen bleven dezelfde, alleen schreven ze de journalisten in voor minder uren per dag. "En wat bij een ongeval terwijl we buiten de officiële uren aan het werk zijn?", vroeg een journaliste. "Dan zorgen wij er wel voor dat het zich voordeed tijdens de werkuren", was het antwoord. In de praktijk bleek ook dat ze geen loonontvingen als ze ziek waren.

Dreigende taal

Het wordt de uitzendjournalisten te gortig. Negen van hen zetten in augustus vorig jaar hun grieven uiteen aan de VVJ, met het verzoek met directeur-hoofdredacteur Jan Peeters te gaan praten. Want individueel protesteren is uiterst riskant en naar hen luistert hij toch niet, weten ze.

In een eerste reactie haalt Peeters de moeilijke tijden en krappe budgetten aan, die het werken met uitzendkrachten noodzakelijk maken. De VVJ zegt daar begrip voor te tonen, maar voegt er onmiddellijk aan toe dat dit nog de rekening niet maakt van de betrokken jonge journalisten die klagen over gebrekkige en zelfs illegale loon- en werkvoorwaarden. Desgevraagd zegt Peeters toe zijn argumenten schriftelijk

aan de VVJ toe te sturen. Maar later weigert hij alsnog dat te doen. Na een nieuwe vraag om overleg gaat de omroepdirecteur over op dreigende taal: dan kan hij niet langer instaan voor het lot van de betrokken journalisten.

Op aanzet van een tiental RTV-journalisten stuurt de VVJ eind december een aangetekende brief naar RTV en naar drie uitzendkantoren. Reactie: op 18 januari biedt Peeters de uitzendkrachten aan om hun werk voort te zetten, maar dan als zelfstandige, voor € 150 à € 160 bruto per gewerkte dag. Ze weigeren. Op 24 januari krijgt één van de uitzendjournalisten, die er al zes jaar werkt, een vast contract aangeboden. Een beperkt aantal anderen zou, als zelfstandige, misschien ietsje meer krijgen dan in het eerste voorstel. Maar enige garantie op werk is er niet. En wie akkoord gaat, moet een dadingovereenkomst tekenen waarin hij of zij afziet van elke schadeclaim voor achterstallige betalingen uit het verleden.

Onafhankelijk

Een drietal journalisten beslist daarin mee te stappen en ondertekent de dading. Vijf anderen weigeren. Drie van hen krijgen "om dringende reden" hun ontslag. Dat wordt nu gerechtelijk aangevochten met de hulp van een door de VVJ in de arm genomen advocaat.

Overigens bepleit de raadsman voor alle vijf opzij geschoven journalisten dat ze bij RTV werkten met een contract van onbepaalde duur. Al was het maar omdat ze in januari voor de zender zijn blijven werken zonder uitzendcontract. Voor advocaat Koen Timmerman is er dan ook sprake van een eenzijdige en dus onrechtmatige verbreking van de arbeidsverhouding door werkgever RTV. Iets waarvoor nu aan de arbeidsrechtbank de gepaste compensaties worden gevraagd. Voor de VVJ gaat het hoe dan ook om een belangrijk dossier. "Op dit ogenblik, en dat sinds een paar jaar, wordt in sommige mediahuizen echt te veel van het uitzendstatuut gebruikt gemaakt", zegt Pol Deltour, nationaal secretaris van de VVJ. "Bovendien duren die preciaire contracten vaak te lang en zijn de betalings- en werktijdvoorwaarden ondermaats, soms zelfs illegaal. Op die manier met beginnende journalisten omgaan, kan echt niet. Een journalist moet op alle vlakken onafhankelijk en kritisch kunnen zijn, ook op de eigen redactievloer. Voor iemand die jarenlang met dagcontracten moet werken, wordt dat wel heel moeilijk."

Voor de VVJ is het alternatief duidelijk: een gewone arbeidsovereenkomst voor elke vast aan een redactie verbonden journalist.

Meer en meer Vlaamse journalisten moeten voor hun job bij een uitzendkantoor langs. (Foto Didier Lebrun/Photonews)

VT4 BOUWT NIEUWS VERDER UIT

Luc Vanheerentals

VT4 zet zijn actualiteitenprogramma *Vlaanderen Vandaag* steeds duidelijker in de etalage als heuse nieuwsuitzending.

VT4 heeft al sinds vorige zomer aandacht voor nieuws. Sindsdien wordt elke avond om 18u30, op een ogenblik dat voordien Amerikaanse *sitcoms* werden vertoond, *Vlaanderen Vandaag* de ether ingestuurd. Het programma evolueert geleidelijk van een reportagemagazine naar een heuse nieuwsuitzending over de belangrijkste gebeurtenissen van de dag.

Zopas nog werd ex-VRT-journalist Dirk Tieleman (70 jaar, al 50 jaar journalist) als nieuwsanker aangehouden. Hetzelfde gebeurde met Inge Becks, ook al afkomstig van de openbare omroep (*Koppen, De Rode Loper...*). Cara Van der Auwera blijft als nieuws-presentatrice op post. Hoofdredacteur van *Vlaanderen Vandaag* is van in het begin ex-VTM-er Marc Geenen (*Telefacts*). Kristof Demasure dan weer promoveerde in januari van woordvoerder van het moederbedrijf SBS Belgium tot algemeen hoofdredacteur van alle nieuws- en sportprogramma's.

Demasure is 38 en ging na studies Pers en Voorlichting aan de Lessius Hogeschool in Mechelen aan de slag bij Belga. Na vijf jaar *De Morgen* en één jaar coördinatie van een landelijke jeugdorganisatie kwam hij zes jaar geleden aan het hoofd van de communicatie-afdeling van SBS Belgium. Sinds vorige maand leidt hij bij SBS een nieuw departement waarin alle nieuwe en bestaande programma's werden ondergebracht. De oprichting is een uitvloeisel van een beslissing van twee jaar geleden "om VT4 inhoudelijk dichter bij de Vlaming te brengen". "Voordien waren we een buitenlands georiënteerde zender met af en toe spraakmakende programma's met Vlamingen", zegt Kristof Demasure. "Dat waren dan onder meer *Temptation Island* of *Peking Express*. Met programma's als *Komen Eten* willen we stilaan ook een volwaardig Vlaamse programma-aanbod uitbouwen."

Volgens Demasure zijn bij VT4 de reportages sinds november-december stilaan meer nieuwsgericht gemaakt. "En nu is de tijd rijp om almaar meer hard actueel nieuws te brengen. Maar we hebben niet de ambitie ons te meten met de nieuwsuitzendingen van VRT en VTM. *Vlaanderen Vandaag* richt zich in eerste instantie op de eigen VT4-kijker - vooral jonge gezinnen zijn dat. Tot dusver is dat ons goed gelukt. De kijkcijfers wijzen zelfs op een beperkte groei. Momenteel wordt het VT4-nieuws met inbegrip van de herhalingen 's avonds elke dag bekeken door 200.000 à 300.000 Vlamingen."

Parallel wordt de nieuwsredactie verder uitgebouwd. Bij de

start, een half jaar geleden, werd *Vlaanderen Vandaag* gepresenteerd door de vertrouwde VT4-gezichten Ann Van Elsen en Cara Van der Auwera. Van Elsen werd vorige maand als nieuwsanker vervangen door Dirk Tieleman en Inge Becks. "Daarnaast kunnen we momenteel een beroep doen op een

pool van een vijftiental reporters", voegt Demasure eraan toe. "Deels zijn dat freelancers die op regelmatige basis worden ingezet."

In januari is ook nog aan het decor gesleuteld. Kristof Demasure: "De huiskamer werd vervangen door een meer compacte nieuwsomgeving." Sinds kort worden de laatavondherhalingen van de nieuwsuitzendingen trouwens geüpdatet indien dat nodig blijkt. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij het ontslag van politiek bemiddelaar Vande Lanotte en de dood van VB-politica Morel.

Te koop

Demasure ontkent met klem dat *Vlaanderen Vandaag* een strategische zet is om de waarde van VT4 en Vijftv op te drijven nu die door het Duitse moederbedrijf ProSiebenSat.1 te koop zijn gesteld. De eigenaar zette de verkoopprocedure voor de twee zenders van SBS Belgium kort geleden effectief in gang. "De strategische keuze om VT4 dichter bij de Vlaming te brengen is al twee jaar geleden genomen", zegt Kristof

Demasure. "En de plannen werden in de zomer van 2010 geconcretiseerd, op een ogenblik dus dat de aandeelhouders nog geen enkel signaal hadden gegeven dat ze wat dan ook wilden verkopen. Dat de timings gelijklopen is dus toeval. SBS Belgium is hier echt niet mee bezig."

De verkoop van VT4 en Vijftv zou het Vlaamse medialandschap in elk geval grondig dooreen kunnen schudden. Tot dusver hebben RTL, Concentra en De Vijver (Woestijnvis, *Humo*, *Flanders Classic...*) zich publiek geout als geïnteresseerde kopers. Volgens krantenberichten zou ook Sanoma, dat overigens 25 procent bezit van de televisie-activiteiten van De Vijver, interesse koesteren. Als De Vijver het haalt, doet Corelio, dat 40 procent bezit van deze NV, zijn intrede in de nationale televisiemarkt. Corelio bezit momenteel enkel de regionale ROB-tv. "We denken dat SBS heel complementair is met onze activiteiten", liet Corelio-ceo Luc Missorten in *De Standaard* weten.

Ook Concentra, dat op zijn beurt al enkele regionale televisiezenders bezit, is echter geïnteresseerd. "Wij hebben ondertussen de knowhow in huis om in het SBS-dossier de nodige toegevoegde waarde te kunnen creëren", aldus gedelegeerd bestuurder Marc Vangeel in *Trends*.

Kristof Demasure coördineert sinds januari alle informatie- en sportprogramma's bij VT4.

OOK ZOVEEL BLANKE MANNEN IN UW CONTACTLIJST?

consulteer
de expertendatabank
gelijke kansen
voor de media

www.expertendatabank.be

Met steun van de
Vlaamse overheid

VLAAMSE
VERENIGING VAN
JOURNALISTEN

gelijke kansen
in Vlaanderen

Kluwer

a Wolters Kluwer business

SIEGFRIED BRACKE GING DEONTOLOGISCH ZWAAR IN DE FOUT

Luc Vanheerentals

Door in de periode 1992-'99 columns en interviews met socialistische ministers en partijleiders te publiceren in het SP-partijblad *Doen*, ging voormalig VRT-journalist Siegfried Bracke deontologisch zwaar in de fout. Dat hebben de hoofdredactie, de deontologische adviesraad en directie van de VRT gezamenlijk beslist.

Bracke publiceerde zijn 52 columns en 9 interviews weliswaar onder de pseudoniemen Han Vermeer en Valère Descherp, maar dat maakt er de fout niet minder om, zo blijkt uit de VRT-mededeling van 7 februari. Journalisten kunnen wel degelijk lid zijn van een politieke partij, voegen de openbare omroepverantwoordelijken eraan toe. Dat is immers hun grondwettelijk recht. Toch mogen ze "geen externe activiteiten uitoefenen die de onpartijdigheid en professionele verslaggeving van het VRT-Nieuws ondermijnen".

Volgens het VRT-redactiestatuut en de deontologische code mogen personeelsleden van de omroep overigens "geen enkele cumulatie uitoefenen zonder schriftelijke voorafgaande toestemming van de directie". En: "Cumulatie van beroepsactiviteiten die de goede werking van de dienst en een behoorlijke uitoefening van de functie in de weg staan, wordt in geen geval toegestaan". In haar mededeling beklemtoont de VRT dat de hoofdredactie nooit toestemming zou geven "voor cumulatie met activiteiten waar maar één standpunt aan bod komt of die eenzijdige, commerciële of politieke belangen vertegenwoordigen".

De nieuwe Code van de Raad voor de Journalistiek noopt tot dezelfde conclusies. Volgens artikel 10 moet de journalist "belangenvermenging vermijden met personen of organisaties waarmee hij beroepshalve in contact komt".

Die bepaling komt duidelijk in het gedrang wanneer een Wetstraatjournalist artikelen schrijft voor een partij van wie hij de vertegenwoordigers dagelijks moet ondervragen. Tot dusver moest de Raad voor de Journalistiek zich nog maar één keer uitspreken over de onafhankelijkheidsplicht van journalisten. Dat gebeurde naar aanleiding van een vraag die de VVJ in 2005 stelde naar aanleiding van een debat dat uitgeroemd Siegfried Bracke had gemodereerd voor het Vlaams Belang. De Raad besliste toen: "Er zijn geen beroepsethische regels die beletten dat journalisten activiteiten zoals het modereren van debatten, het afnemen van interviews of het geven van lezingen al dan niet vergoed uitoefenen buiten het kader van hun gebruikelijke journalistieke opdracht." Anderzijds staat het vast dat journalisten "aan geen enkele druk mogen toegeven" en dat hun eventuele nevenactiviteiten bijgevolg "hun onafhankelijkheid en die van hun redactie niet in het gedrang mogen brengen".

De affaire-Bracke leidde tot een mediastorm binnen en buiten de VRT. Hoofdredacteur Kris Hoflack sprong zijn oude

kompaan aanvankelijk nog bij door te zeggen "dat vrijwel alle VRT-journalisten in die tijd een politieke kleur hadden", maar die uitleg schoot bij vele collega's in het verkeerde keelgat. Kort nadien maakte ook VRT-woordvoester Brigitte Vermeersch een uitschuiver, met de verklaring dat Bracke niets fouts had gedaan door anoniem voor de SP te hebben gewerkt. In een opgemerkte vrije tribune riep oud-hoofd-

redacteur Jos Bouveroux de VRT toen op om een duidelijke veroordeling uit te spreken van de handelswijze van Bracke – wat gebeurde. Bracke diende intussen overigens zelf nog een klacht in tegen *Humo* wegens de allusie dat hij voor zijn bijdragen in *Doen* in het zwart zou zijn betaald.

Beheersovereenkomst

Ook in het Vlaams Parlement was de zaak aan de orde. Tijdens een vergadering van de commissie Media op 8 februari legden enkele parlementsliden meteen de link met de nieuwe beheersovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de VRT. "Ik pleit ervoor om in de komende beheersovereenkomst strikte schotten aan te brengen tussen politiek en journalistiek", zei CD&V-verkozene Carl Decaluwe. "Zo kan men bij de aanwerving van een journalist misschien contractueel laten vastleggen dat die bij de beëindiging van zijn arbeidscontract het eerstvolgende jaar niet in de politiek kan." Jürgen

Verstrepen (LDD) vroeg dat er in de nieuwe beheersovereenkomst een "objectiviteits- en onafhankelijkheidsclausule" voor de nieuwsdienst opgenomen wordt.

In haar antwoord beklemtoonde Mediaminister Ingrid Lieten (sp.a) het recht van elke journalist op lidmaatschap van een politieke partij. "De VRT kan juridisch gezien haar werknemers niet verplichten om dergelijke persoonsgegevens aan haar kenbaar te maken, laat staan om ze publiek te maken." Daarnaast moet de openbare omroep er weliswaar naar streven "om de hoogste normen inzake journalistieke deontologie na te streven". Dat impliceert volgens Lieten onder meer "dat de bijdragen van een journalist aan een programma onpartijdig moeten zijn en dat een journalist ook buiten de uitoefening van zijn functie het vertrouwen van het publiek in de onpartijdigheid, nauwkeurigheid en goede trouw van de VRT Nieuwsdienst niet mag verstoren".

"De VRT moet haar inspanningen met betrekking tot de deontologie van de nieuwsdienst verhogen indien dat nodig blijkt", aldus nog Lieten.

(Foto Tim De Backer/PhotoNews)

Uitnodiging

Algemene Vergaderingen

(inclusief bestuursverkiezingen !)

VVJ – AVBB

Zaterdag 26 februari 2011 om 10 uur
Résidence Palace - Wetstraat 155, Brussel

ALGEMENE VERGADERING VVJ

Agenda:

1. Activiteitenverslag 2010, voorgesteld door de voorzitter
2. Debat over actuele dossiers
3. Financiën: rekeningen 2010 en begroting 2011, voorgesteld door de secretaris-penningmeester; décharge van de bestuursleden
4. Verkiezing nieuwe Raad van Bestuur
5. Varia

BESTUURSVERKIEZINGEN VVJ & AVBB VOOR DE PERIODE 2011-2015

Op 26 februari 2011 zal de AV van de VVJ onder meer een nieuwe Bestuursraad verkiezen voor de komende vier jaar.

De Raad van Bestuur van de VVJ omvat minstens 7 en maximaal 21 bestuursleden.

De AV verkiest

- een voorzitter
- een ondervoorzitter
- een secretaris
- een penningmeester
- andere bestuursleden, waarbij zoveel mogelijk representativiteit wordt gewaarborgd van de diverse beroepsgroepen en regio's: dagbladjournalisten, magazinejournalisten, omroepjournalisten (publiek / privaat / regionaal), persagentschapjournalisten, websitejournalisten; zelfstandigen; foto- en filmjournalisten; de afdelingen (regio's) Antwerpen-Limburg, Brussel-Brabant, West- en Oost-Vlaanderen

De Raad van Bestuur van de AVBB omvat minstens 8 bestuursleden, paritair verdeeld over VVJ en AJP.

De AV AVBB verkiest de bestuursleden die door de AV van VVJ en AJP worden voorgedragen.

De voorzitter en de ondervoorzitter behoren tot een verschillende taalrol, net zoals de secretaris en de penningmeester.

Wie zich kandidaat wil stellen voor een bestuursmandaat bij de VVJ en desgevallend de AVBB, kan dit doen ten laatste op 21 februari met een brief, fax of e-mail aan het secretariaat van de VVJ.

Meer info bij de nationaal secretaris: pol.deltour@journalist.be
of gsm 0478 38 10 33

na de A.V. van de VVJ

ALGEMENE VERGADERING AVBB

Agenda:

1. Activiteitenverslag 2010, voorgesteld door de co-voorzitters
2. Debat
3. Financiën: rekeningen 2010 en begroting 2011, voorgesteld door de secretaris-penningmeester; décharge van de bestuursleden
4. Verkiezing nieuwe Raad van Bestuur
5. Varia

Voor wie ?

De Algemene ledenvergaderingen van VVJ en AVBB omvatten alle erkende beroepsjournalisten die lidgeld betaalden voor 2011.

Zij hebben zowel stemrecht als het recht om verkozen te worden in de Raad van Bestuur.

Andere VVJ/AVBB-leden (stagiairs, oud-journalisten, pers-medewerkers, houders van een T-kaart, studenten/docenten) kunnen de AV bijwonen zonder stemgerechtigd of verkiesbaar als bestuurslid te zijn.

Model van volmacht

Maximaal 5 volmachten per aanwezig lid.

Ondergetekende, ...

stemgerechtigd lid met erkenningsnummer N .....

geeft hierbij volmacht aan .....

om in zijn/haar naam te stemmen op de A.V. van VVJ en AVBB
van 26 februari 2011.

De voorzitters van de AVBB, VVJ en AJP nodigen alle aanwezigen na de A.V. uit op een glas.

DE VVJ IN 2010-2011

ECONOMISCH HERSTEL, KWALITEIT TER DISCUSSIE

2010 was voor de journalistiek een jaar met twee gezichten. In de loop van de maanden kon de mediasector geleidelijk aan profiteren van een economisch herstel. Daardoor kleuren mediabedrijfscijfers al bij al nog mooi af. En na de afdankingsgolf van 2009 werden er in 2010 opnieuw meer journalisten in dienst genomen dan er verdwenen.

Minder positief was de steeds breedschaliger en ook vuriger kritiek op de kwaliteit van het nieuws dat we brengen. Snelheidswaan en voyeurisme knabbelen aan onze betrouwbaarheid en het respect voor de privacy, wordt gezegd. Voor de VVJ/AVBB heeft dat zeker ook met de werkomstandigheden van journalisten te maken.

Een jaarverslag in het kader van de algemene ledenvergaderingen van 26 februari 2011.

Pol Deltour

Nationaal secretaris VVJ/AVBB

Economisch herstel

Op de definitieve jaarrekeningen van de mediahuizen blijft het nog even wachten, maar nu al is duidelijk dat zowel omzet- als winstcijfers veeleer groen dan rood zullen kleuren. Dat heeft voor een goed deel te maken met het heropveren van de reclamemarkt. Zo kondigde Roularta aan dat het in 2010 "globaal een goede prestatie heeft neergezet". Voor de VMMA (koepel boven onder meer vtm) wordt zelfs van een "opperbest jaar" gesproken. De muziekzenders Q-music en JoeFM bijvoorbeeld halen het niveau van voor de crisis.

Maar ook de nieuwsconsument deed in 2010 weer een aardige duit in het zakje. Zo stegen volgens de CIM (Centrum voor Informatie over de Media) de verkoopcijfers van de Vlaamse kranten met een halve procent. Gemiddeld gingen elke dag 929.738 dagbladen over de toonbank. Weliswaar ging de Franstalige krantensector er met een goeie 3 procent op achteruit, maar daarmee bleef het 'Belgische' verlies nog altijd beperkt tot 0,73 procent. Het verschil met de krantenmarkten in andere, zelfs zeer nabije landen, blijft hoe dan ook zeer reëel.

Een gevolg van de heropverende media-economie was dat redacties opnieuw journalisten hebben aangeworven. Terwijl 2009 nog werd gekenmerkt door grootschalige afdankingen, weliswaar in combinatie met nieuwe aanwervingen, kwamen er in 2010 vooral nieuwe journalisten bij. Een indicatie hiervoor is het aantal beginners die bij de VVJ (Vlaamse Vereniging van Journalisten) het statuut van stagiair-beroepsjournalist aanvroegen: 137 in 2010. Onder hen veel freelancers (26), maar ook Belga (6), *Het Laatste Nieuws* (6), VTM (5) en de Concentrakraanten (5) trokken vers bloed aan. Overigens kon een pak jong geweld in 2010 ook weer aan de slag bij de VRT en Woestijnvis.

Nieuwskwaliteit

Toch was 2010, meer dan het jaar van een economische *revival*, een jaar waarin weer veel en vurig over de kwaliteit van het nieuwsaanbod is gepraat. Academics, politici, gerechtsfunctionarissen maar ook een massa 'gewone burgers' en journalisten zelf lieten weten dat ze niet (soms ook eens wel) tevreden waren over het door journalisten geserveerde

werk. Het begon al bij het jaarbegin met een veelbesproken *Kerstessay* van academicus Geert Beulens in *De Standaard*. In de loop van het jaar verscheen weer een vuistdik boek, *De Vierde Onmacht* (uitg. Van Halewyck), met mediakritische opstellen. En intussen hadden de *Neveneffecten* hun valse persberichten op de Vlaamse media losgelaten om – in het programma *Basta* dat later op de buis ging – aan te tonen hoe kritiekloos journalisten dezer dagen met hun informatiebronnen omgaan.

Nu valt er wel degelijk iets te zeggen over die kwaliteit van het nieuws; het slechtste wat journalisten kunnen doen is de kritieken zomaar naast zich neer leggen. Alleen, zo rekent de VVJ/AVBB het tot haar taak, moet hierbij ook op de omgevingsfactoren worden gewezen waarin journalisten vandaag moeten werken. Zo is de druk om eerst te zijn of te 'scoren' ongezien hoog, ook de werkdruk was nooit groter dan vandaag, en verder ontbreekt het te veel journalisten nog altijd aan de interne onafhankelijkheid op hun redacties om sereen met het nieuwsaanbod om te gaan.

Beroepsjournalisten

De kwaliteit van het nieuws heeft lineair te maken met de werkvoorwaarden van journalisten. Om die reden heeft de VVJ in 2010 opnieuw inspanningen geleverd om het wettelijke statuut van beroepsjournalisten te vrijwaren. Dat statuut is actueler dan ooit: gelet op de digitale explosie van nieuwe media en dito journalisten, is het van groot belang dat professionele verslaggevers verbonden aan grote-publieksmedia over extra faciliteiten zoals een officiële perskaart beschikken om hun werk goed te doen.

In 2010 werd er onder meer geïnvesteerd in een eigen website voor de bevoegde Erkenningscommissie (www.ceb.be). Tevens werden de eerste stappen gezet voor de wettelijk bepaalde vijfjaarlijkse hernieuwing van de erkenningen van beroepsjournalisten. Dit moet alle gegadigden eind dit jaar in het bezit stellen van nieuwe persdocumenten voor 2012-2016. De VVJ heeft er overigens bij de Erkenningscommissie op aangedrongen om zeker voor freelancers een pragmatische welwillendheid aan de dag te leggen. Met name de erkenningsvoorwaarde dat er niet mag worden gecombineerd met een 'commerciële nevenactiviteit', wordt, gelet op de

de VVJ/AVBB in 2010-2011

precaire financiële situatie van vele zelfstandige journalisten, best soepel ingevuld, aldus de VVJ. Uiteindelijk is de finaliteit dat de journalist van de nodige onafhankelijkheid getuigt, en daarvoor is het allermindst nodig elke financiële bijverdienste als onverenigbaar met een erkenning als beroepsjournalist te zien.

Respect voor de perskaart

Op diverse fora heeft de VVJ/AVBB verder geijverd voor meer respect voor de officiële perskaart. Zo blijven beroepsjournalisten, in het licht van het grote perstulpmat dat soms in het parlement ontstaat, over bevoorrechte toegangsmogelijkheden tot het halfroond en individuele parlementsleden beschikken.

Ook bij gerechtelijke overheden, bijvoorbeeld in het kader van drukbezochte assisenprocessen (Clottemans, Storme), is gewezen op de noodzaak om beroepsjournalisten voorrang te verlenen. Stroef verloopt op dit moment de samenwerking met diverse parketten en politiediensten in het land. Onder meer in Dendermonde en in Antwerpen waren de spanningen tussen pers en parket niet van de lucht. Maar ook vele advocaten gunnen de gerechtsjournalisten vaak niet de vrijheid om performant verslag uit te brengen over justitiële dossiers. Pers en gerecht, het blijft een knipperlicht-verhouding.

Constructieve contacten dan weer had de AVBB in 2010 met de Staatsveiligheid. Die gingen met name over de wijze waarop beroepsjournalisten zullen worden beschermd tegen inlichtingenwerk. Een recente wet op de inlichtingendiensten bepaalt nu eenmaal dat de vertrouwelijke informatiebronnen van erkende beroepsjournalisten niet mogen worden gedetecteerd (tenzij er een rechtstreekse bedreiging voor de staatsveiligheid zou zijn). De Staatsveiligheid zal hiertoe regelmatig een geactualiseerde lijst met de namen (en enkel de namen) van alle erkende beroepsjournalisten krijgen.

Vergoed in auteursrechten

Goede journalistiek is niet enkel het product van efficiënte toegangsfaciliteiten en bronnenbescherming, ook de loon- en arbeidsvoorwaarden zijn rechtstreeks bepalend voor de kwaliteit van het nieuwsaanbod. In dat licht besteedde de

VVJ in 2010 heel veel aandacht aan een drastische kentering in de vergoedingswijze van journalisten, die voortvloeit uit een nieuw en voordelig fiscaal regime voor auteursrechten. Voor vele freelance journalisten is die nieuwe vergoedingswijze intussen een feit: zij worden momenteel zelfs uitsluitend in auteursrechten vergoed, in plaats van in de vorm van het klassieke ereloon. Voor de loontrekkende journalisten is in 2010 met name door de Franstalige dagbladuitgevers hevig gemanoevrerd in de richting van meer auteursrechtenvergoedingen. Het valt nu te bezien of zo'n regeling ook voor hen in 2011 realiteit wordt.

Een wet van midden 2008 bedenkt inkomsten uit auteursrechten met een fiscaal voordeeltarief van 15%, na een vrij hoge forfaitaire kostenafrek bovendien. De mediahuizen zien er alleen maar voordelen in, zowel voor de journalist als voor henzelf. Vandaar dat de Vlaamse krantenuitgevers hun zelfstandige journalisten vorig jaar zelfs volledig in auteursrechten zijn beginnen vergoeden.

Maar de VVJ heeft steeds gewaarschuwd voor misplaatst entoesiasme. Om te beginnen omdat de fiscus (en bij uitbreiding de sociale zekerheid) op het standpunt zit dat klassieke beroepsinkomsten – zoals de lonen of honoraria van journalisten – niet nu plots kunnen worden omgezet in auteursrechten. Bovendien doen auteursrechten, die niet langer als beroepsinkomsten worden beschouwd, sociale rechten teloor gaan, bijvoorbeeld op het vlak van werkloosheid of pensioen. Daar liggen de uitgevers allicht niet van wakker, maar voor de journalist zelf zijn extra waakzaamheid en voorzorgen op de plaats.

In maart 2010 ondertekenden de VVJ en de VDP (Vlaamse Dagblad Pers, organisatie van de Vlaamse krantenuitgevers) een Protocol over de vergoedingen van zelfstandige journalisten. Freelancers in hoofdberoep zouden worden vergoed volgens de verdeelsleutel 70% honorarium/30% auteursrechten, althans wanneer de fiscus die verhouding officieel zou aanvaarden. Voor freelancers in nevenberoep werd een 100%-vergoeding in auteursrechten redelijk geacht. Omdat de bevoegde administratie tot dusver naliet het Protocol te bekrachtigen, weigeren de Vlaamse krantenuitgevers het voorlopig toe te passen. Concreet vergoeden ze nu al hun freelance journalisten wel exclusief in auteursrechten, zonder

BINNENSKAMERS

• Ledenbestand in 2010

De VVJ noteerde voor 2010 in het totaal 2722 betalende leden. Het gaat om 2127 beroepsjournalisten, 366 stagiairs, 71 persmedewerkers (= correspondenten in nevenberoep), 16 docenten en studenten, 94 ereleden (= oud-journalisten) en 48 houders van een T-kaart.

In 2010 besliste de VVJ om de lidgelden (en de administratiekosten voor beroepsjournalisten die geen lid worden) licht te verhogen, teneinde de stijgende werkingskosten op te vangen.

• Aankoop pand in de Brusselse Zennestraat

In het najaar ondertekende de VVJ, samen met de Franstalige zusterorganisatie AJP en de JAM (Journalisten Auteurs Maatschappij) de aankoop van een pand in de Zennestraat 21 in Brussel. De verhuizing is gepland voor begin 2012. De

bedoeling is dubbel: een (her)groepering met de JAM, zodat de logistieke, administratieve en juridische krachten maximaal kunnen worden gebundeld, en verder het verzekeren van de financiële toekomst van de verenigingen op lange termijn.

• Regionale afdelingen

De VVJ-afdeling Antwerpen-Limburg koos een nieuw bestuur met Gust Verwerft als voorzitter. De afdeling kan nu de leemte opvullen die is ontstaan na de ontmanteling van het IPV (Internationaal Perscentrum Vlaanderen) in Antwerpen. De nationale bestuursraad van de VVJ sprak zich intussen uit voor een verschuiving van de regionale afdelingswerking naar steun aan meer lokaal gesitueerde perskringen. Luc Vanheerentals van de Leuvense Perskring legde een voorstel voor financiering van lokale perskringen op tafel.

• Integratie met de periodieke pers

Op federaal niveau is hartig gedebatteerd over de integratie van de twee wettelijke beroepsstatuten voor journalisten:

veel empathie voor het lot van de freelancers zelf. Een ding is zeker: nu al kregen zelfstandige journalisten van hun belastingcontroleur heel formeel te horen dat die praktijk niet kan. De VVJ zal er ook in 2011 alles aan doen om de betrokken freelance journalisten bij te staan, en ze zal daarbij desnoods ook de uitgevers aan hun verantwoordelijkheid herinneren.

En de loontrekkenden?

Niet dat de loontrekkende journalisten rustig achterover kunnen leunen. Met het oog op een nieuwe sector-cao knootten de AJP (Franstalige beroepsjournalisten) en de JFB (Franstalige dagbladuitgevers) immers gesprekken aan over een gedeeltelijke omvorming van wedden in auteursrechten. Het doel: een fiscale optimalisatie van de loonlast voor de uitgevers, en een hogere netto-verloning voor de journalisten zelf. Dat laatste is hoe dan ook niet evident, gelet op het te verwachten verlies inzake werkloosheid, pensioen en nog andere sociale rechten. Het zette de onderhandelaars aan tot heel complexe berekeningen over gepaste correcties en compensaties.

Een conflict over loonsverhoging bij *Le Soir* stak stokken in de wielen: het overleg tussen AJP en JFB werd lange tijd opgeschort. Maar begin 2011 komt het dossier mogelijk opnieuw op de onderhandelingstafel en wordt er alsnog een cao goedgekeurd. Aan Vlaamse kant doet dit het risico ontstaan dat de uitgevers opnieuw zonder veel overleg met de journalisten een vergoedingssysteem zullen opleggen waarvan de perverse effecten dan maar door de journalisten zelf moeten worden opgevangen. Alle Vlaamse redacties moeten dan ook uiterst waakzaam zijn. Het minste is wel dat ook aan Vlaamse kant een uitvoerig sectoraal overleg tot stand komt over elke structurele wijziging in het loongebouw van journalisten.

Service aan zelfstandigen

Sinds enkele jaren maakt het VVJ-secretariaat extra werk van de service aan zelfstandige journalisten. Als specifiek adviseur stond Ivan Declercq ook in 2010 weer talloze freelancers bij in woord en daad. We herwerkten bovendien het *Vademecum voor zelfstandige journalisten*, dat VVJ-leden

dat van beroepsjournalist (algemene nieuwsmedia) en dat van journalist van beroep (gespecialiseerde pers). Grote twistpunt was en is de plaats die niet-professionele journalisten kunnen krijgen in de nieuwe, eengemaakte beroepsvereniging. De VJPP (journalisten periodieke pers) ziet een gewone vertegenwoordiging voor hen weggelegd; de AJP (Franstalige beroepsjournalisten) wil hen hooguit als waarnemend lid in de nieuwe beroepsunie opnemen. 2011 moet het jaar worden van het ultieme compromis, zodat alle professionele journalisten (van algemene en gespecialiseerde nieuwsmedia) eindelijk over een uniform wettelijk statuut en eenzelfde officiële perskaart beschikken.

• Vraag tot toenadering van de VJV

De Vlaamse Journalisten Vereniging (VJV) is niet te verwarren met onze VVJ: de VJV groepeerde journalisten die niet voldoen aan de omschrijving 'beroepsjournalist', maar veeleer actief zijn als bedrijfsjournalist of blogger. Vanwege deze VJV ontving de VVJ een verzoek tot toenadering. Zo zou er kunnen worden samengewerkt voor de service aan freelance journalisten. Anderzijds is het voor de VVJ duidelijk dat het karakter

kosteloos kunnen krijgen. De tekst is nu geüpdatet tot midden 2010.

Het gebrek aan een behoorlijk pensioen blijft een pijnpunt voor vele freelancers, zeker in vergelijking met het wettelijk gewaarborgde aanvullende journalistenpensioen dat loontrekkende beroepsjournalisten krijgen. De zoektocht naar een collectieve oplossing werd vorig jaar verder gezet. Onder meer bij de voorzorgskas voor medische beroepen werd inspiratie gezocht, maar concreet resultaat leverde dat tot dusver nog niet op.

Uitzendkrachten

En dan is er nog een groep collega's die vandaag extra aandacht verdient. Het was de VVJ al een tijdje opgevallen dat almaar meer jonge journalisten beginnen werken met een uitzendstatuut. Op zich is daar niet veel tegen, als het maar correct gebeurt. Maar nu blijkt dat sommige mediahuizen wel zeer overdadig (soms zelfs exclusief) gebruik maken van interimsvormen voor nieuwe aanwervingen. Bovendien stapelen voor sommige journalisten de interimcontracten zich ontielig lang op, soms tot vier of vijf jaar. Op de koop toe blijken de lonen zo ondermaats dat ze in enkele gevallen zelfs onder het sectorbarema of zelfs het wettelijke minimumloon uitkomen.

Bij de regionale tv-omroep RTV Kempen-Mechelen barstte de zweer open: een handvol jonge journalisten weigerde nog mee te draaien in de onmenselijke interimcarrousel die hen werd opgelegd. De VVJ staat de betrokkenen bij met raad en daad, ook voor de arbeidsrechtbank als het moet. In het algemeen roepen we op om alle journalisten die vast op een redactie beginnen, te bedenken met een volwaardig arbeidsstatuut – wat in principe neerkomt op een gewone arbeidsovereenkomst met correcte loon- en werktijdvoorwaarden.

Nieuws uit de mediahuizen

RTV was zeker niet het enige mediabedrijf dat in 2010 bijzondere aandacht kreeg.

Zo volgde de VVJ ook de ontwikkelingen bij de VRT op de voet. Daar waren besparingen en afvloeiingen aan de orde van de dag, maar al bij al viel de schade voor de nieuwsdienst

en de bescherming van beroepsjournalisten ten allen prijze moeten worden gevrijwaard.

• Hersamenstelling Raad voor de Journalistiek

De VVJ delegerde zoals elke vier jaar opnieuw eigen mandatarissen naar de journalistenfractie van de Raad voor de Journalistiek. Patrick Martens (*Knack*) werd uitgewuifd als voorzitter van de ondersteunende vzw, die de Raad voor de Journalistiek administratief omspannt, en vervangen door Luc Standaert (*Het Belang van Limburg*).

• Uitwisseling Vlaanderen-Nederland

De VVJ organiseerde tot slot ook dit jaar weer de Journalistenuitwisseling Vlaanderen-Nederland, project dat door de Vlaamse overheid wordt gefinancierd. De opkomst was niet massaal dit keer – slechts twee Vlaamse journalisten dienden zich aan – maar de voldoening bij de deelnemers is telkens weer groot.

de VVJ/AVBB in 2010-2011

nog mee. Het blijft nu bang afwachten welke verrassingen de nieuwe beheersovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de openbare omroep nog in petto heeft. De VVJ blijft hoe dan ook op het standpunt dat de nieuwsopdracht van de VRT onder geen beding mag lijden onder nieuwe bezuinigingen.

De VRT-nieuwsdienst maakte in 2010 ook kennis met het nieuwe hoofdredactionele trio Vrieleman-Hoflack-Willems. En ook bij VTM was er een wisseling van de wacht: daar heeft Nicholas Lataire het nu voor het zeggen. Bij *De Morgen* verdwenen Klaus Van Isacker en Bart Van Doorne en nam Wouter Verschelden (ex-DS) de fakkel over. Intussen blijft het afwachten hoe *Humo* de overname door Woestijnis verteert.

(Foto Zuma/PhotoNews)

Individuele caseload

Klassiek maakt de individuele bijstand van leden een belangrijk deel uit van de workload van het VVJ-secretariaat. Het gaat dan om informatie en advies over het beroepsstatuut, werkfaciliteiten, loon- en arbeidsvoorwaarden, aansprakelijkheid en deontologie. Elke dag opnieuw probeert het VVJ-secretariaat zo accuraat en zo snel mogelijk op de vragen te antwoorden. Op dezelfde terreinen wordt bovendien regelmatig met overheden, mediahuizen en nog andere instanties onderhandeld telkens dit gepast blijkt. Desnoods – wanneer een minnelijke regeling onmogelijk blijkt – steunt de VVJ een gerechtelijke procedure. Vorderingen tegen journalisten worden voor een goed deel opgevangen door de groepsverzekering voor beroepsaansprakelijkheid en rechtsbijstand die de VVJ/AVBB aan zeer voordelige tarieven aan haar leden aanbiedt. Jammer genoeg stoten we bij dat alles soms zelf op de grenzen van de wettigheid. Een voorbeeld maar: bij een omroep werd een journaliste ontslagen omdat ze een punt maakte van het opnemen van vakantiedagen waarop ze recht had. In het licht van het probleem van de werkdruk op redacties een belangrijk dossier. De VVJ besloot de verslaggeefster voluit te steunen, alleen bleek procederen tegen het ontslag geen kans te maken.

Verantwoordelijkheid

Geen vrijheid zonder verantwoordelijkheid. In dat licht blijft de VVJ het belangrijk vinden om haar leden telkens weer te wijzen op mogelijkheden om de kwaliteit van het nieuws te verhogen. Zo riepen we herhaaldelijk op om – tegen de digitale versnelling en de commerciële verdrukking van het nieuws in – terug meer aandacht te hebben voor het allereerste journalistieke gebod, en dat is dat we onze berichten verifiëren. Onder meer de 'onderzoeksjournalisten' van Neveneffecten drukten ons met hun neponderzoeksbureautje *Data Driven* met de neus op de feiten. De VVJ nam zwaar aanstoot aan de gehanteerde onderzoekstechniek – het rondsturen van valse

persberichten – maar ten gronde hadden de Neveneffecten ongetwijfeld een punt.

Een belangrijk instrument in het streven naar meer kwaliteit is de Raad voor de Journalistiek, die door de VVJ is opgericht en wordt medebeheerd. Eind 2010 vernieuwden we, zoals statutair bepaald, onze vertegenwoordiging in de Raad. De VVJ was ook nauw betrokken bij de redactie van de nieuwe *Code van de Raad voor de Journalistiek*, die de klassieke codes uit 1971 en 1982 opvoet en vervangt. De nieuwe code werd algemeen positief onthaald, omdat ze de deontologische regels heel wat duidelijker en concreter maakt dan voorheen. Intussen zegde de VVJ ook haar medewerking toe aan een onderzoeksproject van Vlaams minister Jo Vandeuren (CD&V) over de bescherming van jongeren in de nieuwsmedia.

Nog op andere vlakken spande de VVJ zich in voor meer kwaliteit in het nieuws. Zo bleven we actief meewerken aan de Vlaamse Expertendatank met contactpersonen uit zogenaamde kansengroepen. In het maandblad *De Journalist* werd een nieuwe reeks gestart over clichévorming in het nieuws – en hoe daar tegen in te gaan. Participatie was er ook aan diverse persprijzen, zoals de Dexia-persprijzen en de persprijs van het Minderhedenforum voor beste berichtgeving in de interculturele sfeer.

NIEUWS | OPINIE | ACHTERGROND

MO

* M O N D I A A L N I E U W S

SCHRIJF JE IN OP ONZE NIEUWSBRIEF VIA
WWW.MO.BE

VOLG ONS OP FACEBOOK VIA
WWW.FACEBOOK.COM/MONDIAALNIEUWS

VOLG ONS OP TWITTER VIA
WWW.TWITTER.COM/MONDIAALNIEUWS

MONDIAAL NIEUWS MET INZICHT

 WWW.MO.BE

WILLIAM VAN LAEKEN (VRT): 'IK HEB HET ZWARTE GAT NOG NIET ONTMOET'

Jan Backx

Hij stond al lang op mijn verlanglijstje voor deze rubriek: William Van Laeken. De VRT-confrater die met zijn staalharde vastberadenheid – stem en figuur – tv-kijkend Vlaanderen naar het puntje van de zetel drijft telkens *Panorama* op de buis komt. Als William iets aankondigt wéét je dat het ernst is. Dan voel je de morele verplichting tot aandachtig kijken op je neerdalen. Uitstellen maar, die plaspauze of verkenningstocht naar een late hap in de keuken.

In september zal het 40 jaar geleden zijn dat William (66 intussen) zijn eerste werkdag beleefde bij de openbare omroep. Zijn tweede vaste job was het, na bijna drie jaar tolken bij de (toen nog) EEG. "Iedereen die een beetje mens was, was toen ook een beetje links", typeert William dat tijdperk, waarin de *sixties* nazinderden.

Hoewel hij eind 2006 officieel met pensioen ging bij de VRT, tikkert hij nog altijd twee dagen per week enthousiast mee aan *Panorama*. Hoe dat arbeidsrechtelijk uit te leggen valt, staat op Williams VRT-toegangsbadge: 'Uitzendkracht'. De *éminence grise*-presenterator van *Panorama* wordt dus ingehuurd via een interimkantoor. *Fuck the system*, grinnik ik als William me het plastic-kaartje toont. Verstandhouding onder oud-strijders...

De chronologie nu. In februari 1945 werd hij geboren in Wetteren. Vader was praktijkleraar aan de plaatselijke tuinbouwschool, later ook vertegenwoordiger van veevoerders én Olivetti-schrijfmachines. Anekdote: tijdens een schoolretraite in Tongerlo had William iets rebels gedaan. Pa Van Laeken werd voor een *serius gesprek* ontboden bij de schooldirecteur. Maar toen hij weer buitenkwam had hij het strenge schoolhoofd een Olivetti aangesmeerd.

"Thuis waren wij geabonneerd op de boeken van het Davidsfonds", vertelt William. "En er stond ook een Winkler Prins-encyclopedie. Ik wou leraar worden en dacht aan Germaanse maar dat kon niet, want ik had geen Grieks-Latijnse gedaan. Zo koos ik voor de tolkenschool, aan de Antwerpse Schildersstraat. Ik presteerde er mijn eerste journalistieke werkstukjes: filmrecensies voor het studentenblad. In 1967 haalde ik mijn diploma en kon ik meteen aan de slag bij de toenmalige EEG. Mijn legerdienst klopte ik tussendoor in Niehl, bij Keulen. In het lagere schooltje voor BSD-kinderen hadden ze een tijdelijke leerkracht nodig... godsdienst. Ik vulde dat gat gezwind in en vertelde de kinderen spannende verhaaltjes uit de gewijde geschiedenis."

Terug gewone burger geworden volgde hij 's avonds de journalistenopleiding van de Persbond. Hij legde met vrucht het BRT-examen af en mocht er in september 1971 beginnen, samen met Tony Naets, Johan Depoortere, Herman De Prins, Liesbeth Walckiers en Monique Delvaux. "We kregen een nogal geïmproviseerde opleiding", herinnert hij zich. "Maar ik voelde meteen dat ik bij de BRT-redactie echt op mijn plaats

zat. Maurice De Wilde coachte ons. Niet zo direct een vaderlijke man, maar wel iemand die ons leerde dat een journalist zich echt kon vastbijten in iets. Mijn stage werd verlengd omdat ik op het scherm 'te zenuwachtig' overkwam. Ik zat onbewust te wiebelen. Ach, wie er toen wat behoorlijk uitzag en kon praten kwam prompt op het scherm."

In 1972 maakte hij zijn eerste eigen *Panorama*-reportage: over de afbraak van de Brusselse Noordwijk. En in 1975 kreeg hij zijn eerste belangrijke buitenlandse opdracht: de val van het regime in Zuid-Viëtnam. "Ik besef nu dat ik toen nog niet goed droog was achter mijn journalistieke oren. Wat in het archief steekt, kon heus beter... Maar 't was toen ook een beetje *Kuifje in Viëtnam*: de cameraman moest ik ter plaatse inhuren. Het werd uiteindelijk een brave Hong-Kong-Chinees."

Hij zegt het met onverholen trots: *Panorama* behoort tot de pioniersprogramma's van de Vlaamse televisie. "Jan Schodts vroeg me begin jaren '80 om samen met Paul Muys het 'gezicht' van *Panorama* te worden. Oké, zei ik, maar op voorwaarde dat er ruimte overbleef voor eigen reportagewerk. De Wetstraatredactie was een andere optie, maar ik voelde instinctief aan dat dit *not my cup of tea* was. *All-rounder* zijn met een stevige neus voor het buitenland boeide me veel meer. En ik kreeg mijn zin. In 1975 trok ik in vliegende vaart en met alleen wat verse onderbroeken plus tandenborstel naar de Molukse treinkaping in Beilen. In 1989 was ik op de Potsdammer Platz, voor de val van de Berlijnse muur. Begin jaren '90 volgde ik de oorlog in voormalig Joegoslavië. Op een kerkhof in Tuzla filmden we een moeder die een graf verzorgde. Ik sprak haar aan met een paar Assimil-zinnetjes Servisch. Er volgde een emotionele uitbarsting voor de camera. Later, bij het vertalen, bleek dat

we een aangrijpend relaas hadden geregistreerd. De vrouw had twee zonen verloren: één als soldaat aan het front, de tweede bij een granaatinslag in volle stad waar we net over hadden bericht."

William heeft de ups en downs van *Panorama* beleefd. Maar hij is trots op het werk dat de huidige ploeg levert. Glunderend haalt hij de verborgen camerareportages aan over bloedantiek uit Afghanistan en de ziekenhuisbacterie. Hoe zijn leven er tegenwoordig verder uitziet, wil ik nog weten. William: "Ik leer Italiaans, onderhoud mijn Spaans en Duits, en ik schrijf me af en toe als vrije student in voor een semester literatuur aan de VUB. Ik fiets ook graag in het heuvelige Vlaams-Brabant, het prachtige Zoniënbos is vlakbij. Maar ik ga nooit van huis zonder een krant op zak. Die tijdens een stopje onderweg doorkauwen in het geroezemoes van een café, da's pas genieten. Tel het allemaal op en je zult begrijpen dat ik het gevreesde zwarte gat nog lang niet heb ontmoet."

Voorbij het cliché (4): TRANSGENDER

'IS HET EEN JONGEN OF EEN MEISJE ? NEE, HET IS

Bij de meeste mensen stroken genderidentiteit en sekse met elkaar. Ze zijn fysiek man of vrouw en voelen zich ook zo. Dat geldt niet voor iedereen. Er zijn mensen bij wie hun genderidentiteit slechts gedeeltelijk of helemaal niet overeenkomt met hun fysieke geslacht. De koepelterm die we daarvoor gebruiken, is transgender. Die groep is groter dan algemeen wordt gedacht. Wist u dat in België één op 12.886 mannen later een transseksuele vrouw zal zijn? En het aantal travestieten en transgenderisten ligt zelfs nog een stuk hoger. De begrippenlijst verder op deze pagina's kan helpen, mocht u niet vertrouwd zijn met de terminologie.

In de pers wordt het thema zelden behandeld. Typ in Mediargus het woord transgender in en je krijgt uit het laatste jaar exact 25 hits. Het gaat dan geen eens om allemaal volwaardige artikels, want er zitten een hoop evenementenagenda's bij, met lezingen of transgendermanifestaties. Wordt het onderwerp soms doodgezwegen? Joz Motmans meent van wel. Motmans promoveerde in december aan de Universiteit Antwerpen met een proefschrift over transgenderisme. De schaarse keren dat zijn onderzoeksobject in de algemene pers aan bod komt, gaat het volgens hem vaak over sensationele situaties uit het buitenland. "Een man die vrouw werd en daarna weer man bijvoorbeeld. Dat zijn zaken die ongetwijfeld voorkomen, maar toch erg zeldzaam zijn; ik ben het in België nog niet tegengekomen. Die duiding mis ik vaak. Je leest dát over transgenders, naast cijfermatige persberichten over hoeveel Belgen de laatste zeventien jaar een geslachtsoperatie ondergingen. Nochtans valt er over deze groep mensen echt wel meer te vertellen." Het aantal Belgen dat in

de voorbije zeventien jaar van geslacht veranderde, is overigens 507. Opnieuw een getal dat moeilijk te rijmen valt met de geringe pers aandacht.

Genderisme

Een deel van de verklaring is van praktische aard. Journalisten die erover wilden schrijven, ervoeren dat het niet makkelijk is om getuigen te vinden. Dat is begrijpelijk, al was het maar omdat transgenders uiteraard niet willen dat ze in de kijker lopen als zijnde afwijkend of abnormaal. En dat doet een artikel of een journaalitem bijna per definitie, zeker als de nuance mankeert. "Bovendien hebben veel transgenders schrik om problemen te krijgen op het werk, met hun vrienden of hun familie", vult Joz Motmans aan. "Die vrees is trouwens jammer genoeg niet helemaal onterecht, blijkt uit onderzoek. De omgeving heeft het er vaak erg moeilijk mee. Genderisme, de transgendervariant van racisme, is een zeer reëel probleem." Een tragische uiting daarvan is dat de zelfmoordcijfers bij transgenders significant hoger liggen dan bij mensen die niet met gendervra-

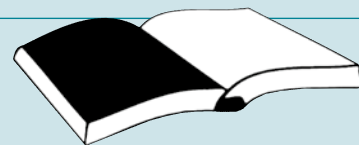

(Foto EPA/Belga)

gen worstelen. 22% van alle gendervariante mensen ondernam minstens één zelfmoordpoging. Vanwaar dat onbegrip? Het heeft volgens Motmans veel te maken met de gevoelens van confrontatie die transgenders losmaken bij niet-transgenders. "Natuurlijk denkt iedereen meteen: waarom doet iemand dit? Waarom zet iemand zijn hele leven op zijn kop en verlaat hij of zij alles wat traditioneel als vertrouwd en normaal wordt beschouwd, met alle risico's van dien? Omdat hij of zij moet, is natuurlijk het

Tips voor goed gebruik:

- Iemands geslacht handelt over de fysieke sekse. Met gender bedoelen we in deze context het identiteitsgevoel. Die kan mannelijk zijn, vrouwelijk of de twee.
- Iemand zonder zijn of haar expliciete toestemming aan het publiek voorstellen als transgender is gelijk aan mensen zonder toestemming uiten als holebi en totaal onaanvaardbaar.
- Niet elke man die vrouwenkleden draagt of elke vrouw die zich in mannenkleden kleedt, is een travestiet. Wees voorzichtig met het toeschrijven van beweegredenen waarom mensen iets doen. Het is vaak ook niet zo eenduidig of makkelijk.
- Wanneer je een transgender persoon interviewt, vraag dan hoe hij/zij wenst aangesproken te worden en met welke voornaam. Verwijs niet automatisch naar de geboortenaam en het eerdere geslacht. Respecteer daarin de voorkeur van de geïnterviewde.
- De persoon over wie je rapporteert, heeft een specifiek levensverhaal. Hij of zij is niet noodzakelijk representatief en je hoeft dat dan ook niet zo voor te stellen.
- Probeer niet overdreven veel aandacht te hebben voor seks. Transgenders worstelen met de beleving van hun genderidentiteit, niet van hun seksualiteit.
- Transgenders willen soms hun verhaal doen in de veronderstelling dat ze zo anderen kunnen helpen. Tegelijkertijd willen ze zelf liefst opgaan in de massa en niet blijvend herkend worden als "die transseksuele". Gefilmd of gefotografeerd worden zou hen lang kunnen achtervolgen, aanvaard dat niet iedereen dat wil.
- De technische aspecten van de transitie zijn interessant, maar vertellen allerm minst het volledige verhaal. Een transitie is ook een sociale wissel. Belicht bijvoorbeeld ook hoe dit door de persoon zelf en zijn of haar omgeving wordt verwerkt.
- Vermijd woorden als 'verkleed' en 'ombouwen'. Bij verkleed denken we aan carnaval, bij ombouwen aan het *tunen* van een wagen. Alternatieven zijn 'omkleden' en 'een transitie ondergaan'.
- Tracht vooral de mens achter het verhaal te zien en ook te tonen. Alleen zo kan je het verhaal weergeven van een persoon die zich gewoon goed in zijn of haar vel wil voelen.

EEN MENS'

Jef Van Baelen

antwoord, maar andere mensen kunnen zich vaak moeilijk inleven in dat proces. Het is iets dat je alleen echt kan begrijpen wanneer je het zelf meemaakt. Tegelijkertijd stelt het ieders eigen identiteit evenzeer in vraag, dat speelt ook een rol. Wie geconfronteerd wordt met het feit dat iets afwijkt van wat hij of zij zelf als een natuurlijk, normaal feit ervaart, zal zich onbewust de vraag stellen: ben ik wél zeker dat ik man dan wel vrouw ben? Waaruit bestaat die genderrol, en hoor ik daar eigenlijk wel in thuis? Dat zijn vragen waar men zich ongemakkelijk bij kan voelen."

Het roept de haast filosofische kwestie op: wat is precies een man, en wat is een vrouw? Het lichamelijke en het fysieke schijnen het minst belangrijke aspect van een gender te zijn, ervaren transgenders. Joz Motmans: "Zij praten veeleer over: waar identificeer ik mij mee? Waar voel ik mij goed bij? Dat roept inderdaad vragen op over hoe wij genderrollen invullen. Wanneer een kind geboren wordt, is het eerste dat men de ouders vraagt: is het een jongen of een meisje? Terwijl dat niet uitmaakt, daar zijn we het over eens, hoop ik. Zelf zou ik antwoorden: dat zien we later wel, het heeft geen zin iemand die amper geboren is al in een vak te duwen. Het is een mens, meer kan je er nog niet over vertellen."

'Ombouwen'

Bij journalisten botsen transgenders zelden op een muur van onbegrip, erkent de onderzoeker. De meesten berichten met een open instelling en tonen zich oprecht geïnteresseerd. Jammer is wel dat er vaak woorden of invalshoeken worden gebruikt die bij transgenders kwetsend overkomen. Het woord "ombouwen" ligt bijvoorbeeld gevoelig. Alsof het om een *getunedede* wagen gaat. Het geeft bovendien de indruk dat het een modegril betreft, een decadent spelletje. Het is voor journalisten natuurlijk ook niet makkelijk. Zij weten meestal weinig over dit onderwerp, en beseffen dat hun publiek evenzeer in regel geen kenner is. Je moet de lezer, kijker of luisteraar als het ware erover opvoeden terwijl je een stuk maakt, en dat ligt niet voor de hand. "Toch is het noodzakelijk dat je als journalist probeert om duidend

en informerend te berichten over transgenders", zegt Joz Motmans. "Het kan mensen helpen hun eigen vragen over genderidentiteit te plaatsen en er mogelijk iets mee te doen. Maar het kan ook bij het grote publiek zorgen voor meer duidelijkheid, begrip en aanvaarding van dit thema."

Toch ligt die nuancering niet voor de hand wanneer je het thema met journalistenogon bekijkt. Het is en blijft immers een spannend, prikkelend onderwerp. Hoe gaat de operatie precies in zijn werk? Hoe zit het voor- en nadien met seks? Vragen die boren in de privacy, maar waar we wel allen nieuwsgierig naar zijn. Joz Motmans begrijpt dat ook. "Het is normaal dat journalisten interesse hebben in het technische, in wat de medische wetenschap allemaal kan. En seks intrigeert iedereen. Natuurlijk mogen journalisten daar stukken over maken, maar respecteer de transgenders die vinden dat dit tot hun privacy behoort. Het is ook belangrijk dat je op een of andere manier weergeeft dat dit niet het volledige verhaal is. De menselijke relaties, en hoe genderrollen daarop inwerken, maken een veel ingrijpender deel uit van een mensenleven."

Joz Motmans geeft ter afsluiting gratis twee mogelijke onderwerpen voor een onderzoeksreportage weg. Voor wie zich geroepen voelt. "Mensen hebben het gevoel dat ze transgenders kunnen herkennen, maar daar vergissen ze zich erg in. Laatst deed ik op een lezing de test met een vriendin: zij identificeerde twee mensen uit het publiek als transgenders. Er zaten er tien andere van wie ze het niet had gezien. Dat onderschat men enorm. En het is gelijk een bewijs dat transgenders misschien wel veel normaler zijn dan het curiosum waarvoor ze soms worden weggezet. Ook over de reële discriminatie die deze bevolkingsgroep ervaart, valt volgens mij prachtige onderzoeksjournalistiek te schrijven. Ik ben op dat thema gepromoveerd, dus voor wie gegevens wil: die bestaan."

Begrippenlijst:

- **Travestiet:** mannen of vrouwen die zich kleden als iemand van het andere geslacht. Dat kan gaan om seksuele opwinding maar ook om het uiten van iemands mannelijkheid of vrouwelijkheid. Een verlangen naar een lichamelijke ingreep is niet noodzakelijk aanwezig. Kan overgaan in transgenderisme.
- **Transgenderist:** mens wiens identificatie botst met de duale genderrol van of man of vrouw. Transgenderisten voelen zich tussen man en vrouw in (androgyn), of geen van beide. Een gedeeltelijke transitie is vaak gewenst. Kan overgaan in transsexualiteit.
- **Transseksueel:** mens die zich identificeert als een persoon van het tegenovergestelde geslacht. Een complete transitie wordt gezien als enige oplossing.
- **Transgender:** koepelterm voor travestieten, transgenderisten en transseksuelen.

Nuttige links:

- www.genderstichting.be: algemeen welzijnswerk. Onthaal, info, advies en begeleiding.
- www.planetgender.com: artistiek, documentair en informatief project over gender en identiteit.
- www.vlaamsegenderkring.be: vereniging die in een positieve en inspirerende sfeer wil werken rond het thema gender.
- www.t-werkgroep.be: portaalsite voor transgenders in Vlaanderen.
- www.t-jong.be: jeugdbeweging voor transgenders.
- www.travestieweb.be: forum en evenementen.
- www.tgv-west.be: vereniging voor transmannen, transvrouwen, hetero's en holebi's.
- www.gelijkekansen.be: Team Gelijke Kansen van de Vlaamse overheid.
- www.steunpuntgelijkekansen.be: wetenschappelijke ondersteuning van de Vlaamse overheid voor gelijke kansen, diversiteit en integratie.
- www.genderindeblender.be: informatieve website voor het secundair onderwijs.
- www.cavaria.be: koepelorganisatie die opkomt voor holebi's en transgenders.
- www.expertendatabank.be: meer dan duizend experts, op allerlei terreinen.

Klein lexicon van de Vlaamse journalistiek

In deze nieuwe maandelijkse rubriek duikt Manu Adriaens in de geschiedenis van de Vlaamse journalistiek. Letter na letter ontdoet hij memorabilia uit het rijkgevlude media-archief van het stof: opmerkelijke uitspraken van perslui uit de afgelopen decennia, miniverhaaltjes die minstens een glimlach opwekken, wijsheden van oude ratten voor beginners in het vak. Een abecedarium voorbij de waan van de dag.

Aanbod

Louis van Raak is in 1986 al geruime tijd de hoofdredacteur van *Story* en wordt uitgebreid geïnterviewd door het weekblad *Panorama*. Het strafste wat hij tot dan heeft meege maakt? Van Raak hoeft niet lang na te denken: "Een bekende Vlaamse artiest belde me ooit op en zei: 'Louis, ik heb een machtig verhaal: mijn kleintje is gestorven! Maar was het nu leukemie of hersenvliesontsteking? Dat weet ik niet meer. Wacht even, ik zal het aan mijn vrouw gaan vragen.'" Waarna Louis van Raak besloot het verhaal toch maar niet te brengen in zijn blad.

Aap

Uiterlijke kenmerken geen bezwaar. Guy Mortier, toen hij nog de hoofdredacteur van *Humo* was: "Een groene aap mag voor mij schrijven, als hij maar goeie stukken binnenbrengt."

Aardappel

In 1994 vertelt VRT-gezicht Jan Becaus aan welke basisvoorwaarden een anker volgens hem moet voldoen: "Een goede nieuwslezer moet als een aardappel zijn: geurloos, kleurloos, smaakloos. Alleen dan wil je hem elke dag op je bord." Prompt kreeg hij de hele aardappelsector over zich heen, "want, meneer Becaus, een aardappel is niet geurloos, kleurloos en smaakloos!" Sindsdien maakt Becaus liever een andere vergelijking: "Een goede nieuwslezer moet als drinkwater zijn: je gebruikt het elke dag, je wordt het nooit beu én je hebt het nodig."

Abnormaal

Profiel schets van een beroepscategorie door Bruno Wyndaele in 1997: "Een journalist is abnormaal, dat weet iedereen. Vooral hoofdredacteurs weten dat – wat een van de redenen is waarom zo weinig mensen hoofdredacteur willen worden. Journalisten doen altijd hun eigen zin en zijn nooit content."

Abominabel

Een televisie monument wordt niet in één dag gebouwd. Daar kan zelfs Mark Uytterhoeven over meepraten. Hij herinnert zich nog maar al te goed zijn prille debuut op de sportredactie van de VRT-televisie: "Ik was toen zeker niet het grote talent op het scherm, hoor. Ik weet nog dat we er eens een avond op uit gingen met de sportredactie en ik voerde constant het hoge woord. En maar onnozel doen en de grote jan uithangen. Tot de broer van Carl Huybrechts op een bepaald moment riep: 'Hoe moet je het in godsnaam aanpakken om die Uytterhoeven het zwijgen op te leggen?' Mijn vrouw zei droogweg: 'Zet er een camera op.' Zó slecht was ik. Gelukkig is iedereen dat vergeten."

Accreditatie

Voor hij de presentator van *De slimste mens ter wereld* werd, was Erik Van Looy filmjournalist. Die smaak kreeg hij al op de middelbare school te pakken: "Daar stak ik een eigen film-tijdschriftje in elkaar, *Film-Info*, dat ik ook helemaal zelf vol

Erik Van Looy (Foto: Filip De Smet/PhotoNews)

schreef. Ik had 365 abonnees – toch niet slecht in een school met 500 leerlingen. Ik ben toen zelfs een paar keer naar het festival van Deauville gereisd. Ik liet me accrediteren als journalist van *Film-Info*, 'a leading Belgian film magazine'. Dat lukte opperbest, zolang ze me niet vroegen of ik een exemplaar kon voorleggen: mijn *leading Belgian film magazine* was namelijk niet meer dan een bundeltje geniete stencils."

Achtenzestiger

"Mijn oudste broer liep in Leuven te betogen tegen zaken die mijn vader mij thuis al lang toestond", grinnikt Rik Van Cauwelaert. Nee, de redactiedirecteur van *Knack* heeft nooit een boodschap gehad aan de jongens en meisjes van mei '68. Vandaar zijn leuze: "Liever een conservatief dan een achtenzestiger!"

Achternvolging

Zelf vindt hij het ook merkwaardig: in het nemen van journalistieke beslissingen was televisiejournalist Jan Van Rompaey altijd beduidend minder onzeker dan wanneer hij in de privé sfeer knopen moest doorhakken. "Neem de kleur van een nieuwe auto", glimlacht hij. "Het duurt zeker een jaar voor ik een keuze gemaakt heb. We waren eens met een cameraploeg op pad en ik zag opeens een wagen in een kleur die mij enorm beviel. Ik wou toen per se de naam van die specifieke kleur kennen, dus hebben we die auto achtervolgd en klemgereden. We vonden de chauffeur verschrikt achter zijn stuur, met zijn handen omhoog: hij dacht dat hij overvallen werd."

Acteertalent

Veel meer energievretend dan de presentatie van *TerZake* of haar praatprogramma *Phara* vond Phara de Aguirre altijd het instuderen van haar dossiers: "Een journalist is iemand die 's avonds goed kan verbergen dat hij er 's morgens nog niets van wist."

Achting

ZAK, huiscartoonist van *De Morgen*, spreekt in 1988 zijn achting uit voor de koning der Belgen: "Boudewijn is tenslotte koning geworden zonder diploma en hij kón het. Daarvoor had hij alleen maar als spermatozoïde de juiste baarmoeder uitgekozen."

Adagium

Yves Desmet wil in 2006 best kwijt wat hij van een voormalige hoofdredacteur van *De Morgen* heeft geleerd: "Ik huldig het adagium van Piet Piryns. Een journalist belt aan bij een politicus met een schone *bloemeke* in zijn hand. Hij laat zich de volledige wijnkelder serveren, geniet van succulente gerechten, knijpt de vrouw des huizes eens stevig in de billen en ontlokt de politicus allerlei geheimen en confidenties. Als hij weer buiten staat, wandelt hij een blokje rond en pist vervolgens in de brievenbus."

Advertentie (1)

Toen de uitgeverij Roularta in 1971 met het weekblad *Knack* begon, nam de grote baas Willy De Nolf een vrouw in dienst voor de advertentiewerving: Simone Defloor. In de praktijk maakte zij het meer dan eens mee dat ze moest opdraaien voor de strapatsen van de eigenzinnige redactie. Een voorbeeld daarvan haalde ze aan toen *Knack* in 2001 zijn 30-jarig

(Foto Christophe Licoppe/PhotoNews)

bestaan vierde: "Niet zo lang na het opstarten van het magazine zat ik bij Lada. De directieleden waren toen nog van die dikke Russen. En ik maar argumenteren om mijn *Knack* te verkopen. Zegt die Russische directeur plots heel zelfgenoegzaam tegen mij: '*Madamme Defloer, mais qu'est-ce que je lis ici?*' en hij schuift een *Knack* over het bureau. In een artikel over auto's stond een grap. Iets van: 'Hoe dikwijls kun je met een snelheid van honderd kilometer per uur met een Lada een bocht nemen?' Antwoord: 'Eén keer.' Dat was te veel. *Madamme Defloer* vloog met pak en zak buiten."

Advertentie (2)

In 1999 hield Betty Mellaerts de eer aan zichzelf: nadat ze jarenlang presentatie- én redactiewerk had gedaan voor Radio 1, werd ze door de directie verplicht om aan een examen deel te nemen. Dat pikte ze niet en ze vertrok om freelance journaliste te worden. Haar collega's van de openbare omroep staken haar een hart onder de riem door advertentieruimte in *De Morgen* te kopen. Daarin werd een eigen uitspraak van haar geciteerd: "Als reglementen belangrijker zijn dan mensen, moeten de reglementen vooral blijven en de mensen weggaan."

Advies (1)

Oudgediende Gaston Durnez sprak op *De Standaard* beginnende journalisten die de neiging hadden te barok te schrijven, graag toe met het volgende dwingende advies: "Literatuur is slechte journalistiek. Goede journalistiek is literatuur."

Advies (2)

"Ik wacht vol spanning op het eerste tv-blad dat de mededeling afdruckt: 'Lees liever een goed boek!'" (Luk Alloo)

Afscheid

Jos Ghysen volgt in 1964 voor de BRT-radio de Ronde van Frankrijk. Elke dag leest hij voor de microfoon een cursiefje. Na de laatste rit neemt hij afscheid van de luisteraars met de woorden: "Romain Maes, de Tourwinnaar van 1935, reed hier niet meer mee. Die heeft nu een café aan het Noordstation in Brussel. Het is een beetje de traditie dat wie een grote Ronde achter de rug heeft, een café begint. Ik zal er ook wel niet onderuit kunnen."

Alarmpeil

In maart 1979 wordt in Amsterdam het honderdste nummer van het satirische stripblad *Mad* boven de doopvont gehouden. De Vlaamse journalist Johan Anthierens mag er een gelegenheidstoespraak houden. Die kans grijpt hij aan om een pijnplek aan te wijzen: "Dames en heren, in de Nederlanden gaat de persontwikkeling de debiele richting uit. Ik ween om bomen waaruit pulp zoals *Story*, *Weekend*, *Privé* en noem maar op gesneden wordt. Ik ben een democraat in hart en nieren, voor mij mag de pulp bestaan, maar waar blijft de repliek? Het weerstandsvermogen wordt weker en weker – men teistert de lezer van alle kanten met waninformatie, met nepnieuws. Hij kent de tieten van Caroline van Monaco beter dan de borsten van zijn vrouw. De prinsjes van Juliana zitten bij hem vaker op de schoot dan zijn eigen kleinkinderen. En hij brengt meer respect op voor Vader Abraham dan voor zijn eigen stamvaders. De slijmballerij heeft alle redelijke perken overspoeld. Het alarmpeil is bereikt, de scheur in de dijk valt met geen vingertje meer te dichten."

Allergie

In 1996 moet diezelfde Johan Anthierens voor een klein operatief ingrijpen naar het Academisch Ziekenhuis van Jette. Bij het intakegesprek vraagt de hoofdverpleger hem of hij bepaalde allergieën heeft. Anthierens: "Ja. Ik ben allergisch voor de rooms-katholieke kerk en voor VTM." Achteraf verbaast de journalist zich erover dat de hoofdverpleger, die erg had moeten lachen om die bekentenis, het in zijn medisch dossier nergens bleek te hebben vermeld.

Johan Anthierens (Foto Bert Van den Braucke/PhotoNews)

Alles

"Interview mensen op hun sterfbed. Daar zeggen ze alles." (Yves Desmet)

Als (1)

Luk Alloo ergert zich in 1999 aan de perceptie dat een emoprogramma op VTM per definitie niet deugt: "Als Jan Van Rompaey *Goedele* zou presenteren, had het programma al verscheidene persprijzen gekregen."

Als (2)

Het tv-programma *Echo* bracht in de jaren zestig en begin de jaren zeventig van de vorige eeuw 'nieuws in de marge'. Een van de bekendste reportages staat vandaag nog bekend als *De put van Aarschot*. Cameraman Charly Laureys had de opdracht gekregen enkele alledaagse taferelen te filmen in Aarschot. Op een bepaald moment viel zijn oog op vier stadswerklieden: ze stonden rond een pas opengebroken plek, met rond zich veel spaden en houwelen. De vier mannen

voerden minutenlang geen klap uit. Uiteindelijk spuwde één van hen in zijn handen, nam zijn houweel en kapte twee, drie kasseien los. Toen besloot hij een sigaret te rollen. De tweede man kreeg een opwelling van werklust, pakte een kassesteen vast, maar legde hem onmiddellijk weer terug. De derde leunde op zijn spade en de vierde staarde met volle overgave naar een hoop aarde. De camera van Laureys registreerde het minutenlang. In de montagestudio versterkte sonorisator Pieter Verlinden nog het hilarische effect door er een lied van Louis Neefs onder te schuiven: "Als ik ooit eens vijf minuten tijd heb, dan begin ik er beslist eens aan..." Toen de reportage was uitgezonden, konden de slachtoffers er best zelf om lachen. En de *Echo*-ploeg werd opgenomen in een nieuwe carnavalorde met de toepasselijke naam Orde van de Kasseistampers.

Amusement

Een gedegen radiojournalist heeft recht op enige verstrooiing. Zoals de inmiddels gepensioneerd Jef Lambrecht, die zich in 2006 outte als een groot liefhebber van de soap *Mooi en meedogenloos*. Tegen Rudy Vandendaele van *Humo*: "Ik vind het geniaal amusement. Op sombere dagen gebeurt het weleens dat ik 's ochtends, voor ik naar het werk vertrek, de aflevering van daags tevoren bekijk, die ik heb opgenomen. Waarna ik, tijdelijk verzoend met de wereld, in de auto stap en naar Brussel rijd."

Analyse

Welke gevoelens bij royaltywatcher Jan Van den Berghe overheersen als hij een krant leest? "Mijn eerste neiging is te roepen: 'Schat, breng de strychnine!' Wie een nuchtere analyse van de wereld maakt, pleegt zelfmoord. Ik heb het idee dat God maar een van de vele opperwezens is en dat ze hem ergens in de zoutmijnen van de kosmos hebben gestopt als straf voor wat hij heeft aangericht."

Angst

Naar aanleiding van zijn tentoonstelling *Belgium* in 2007 werd persfotograaf Stephan Vanfleteren tegen wil en dank een semi-bekende Vlaming. Hij moest voor interviews opdraven op radio en televisie. "Terwijl ik juist altijd angst voor succes heb gehad", vertrouwde hij een journalist van *de Volkskrant* toe. "Maar tegenwoordig word ik aangesproken op straat. Ik was laatst in een bakkerij in Oudenaarde en er kwam een meisje op me af: 'Ben jij Stephan?' En ik zei: 'Ja, ik ben Stephan.' Ze vroeg het heel lief, maar ik dacht: nu kan ik nooit meer in mijn neus peuteren wanneer ik in de file sta."

Antenne

Interviewen een ambacht? "Enig handwerk is inderdaad niet onbelangrijk", doceert Hugo Camps in het woord vooraf van zijn boek *In de ogen*. "Maar nog belangrijker is: gevoel voor ambiance. Plaats en decor, stemmingen, uur van de dag, aan de rand van het slagveld of in een hemelbed, het maakt veel uit. Een interviewer zonder gevoelige antennes voor ambiance komt zelden in de buurt van het menselijke gemoed."

Antwoord

De werkelijkheid overtreft zoals bekend altijd de fictie. Jan Van Rompaey, die jarenlang praatprogramma's voor de openbare omroep presenteerde, maakte het ooit mee dat een van zijn gasten hem vlak voor de uitzending zei: "Hier zijn mijn antwoorden. Lees jij ze maar voor in de studio."

Arend

Karel Van Wijnendaele (1882 – 1961), grondlegger van de wielersjournalistiek bij ons en stichter van de Ronde van Vlaanderen, verstond de kunst een publiek te begeisteren met zijn mondelinge verhalen. Dat getuigt zijn collega Louis De Lentdecker in zijn memoires: "Ik heb Karel ooit voor een bomvolle zaal horen en zien vertellen over een Vlaamse renner die bang was de bergen van Frankrijk per fiets af te dalen. Op zeker ogenblik – zei Karel – kwam de redding: 'Dames en heren! Hoog uit de bergen kwamen arenden gevlogen. Grote arenden, enorme arenden. Het waren arenden groter dan mensen, met klauwen om een kerktoren in op te vangen en een bek om iemand de strot af te bijten. Men zag ze langs de bergen en de ravijnen cirkelen, en over de hoofden van de coureurs razen. Onze Vlaamse renner werd zo bang van die verschrikkelijke arenden die rond hem spookten, dat hij als een steen naar beneden dook om aan de arenden te ontsnappen. Zo werd hij een kampioen. Dankzij de Franse arenden werd de Vlaamse leeuw in onze coureur wakker.' Ademloos luisterden de mensen. Ik heb in die bergen nooit een arend of een arendsjong ontdekt, maar door het verhaal van Karel werden ze levendiger en vervaarlijker dan een hele karavaan Tour de France. Aan het eind van de voordracht hadden de toehoorders de arenden zelf gezien."

Arrestatie

Geen kwaad woord over de acteur Jack Nicholson tegen muziekjournalist Serge Simonart van *Humo*. Daar heeft Simonart een goede reden voor, legde hij in 2007 in zijn eigen blad uit: "Ik heb ooit op een vlucht gezeten – first class, de platenfirma's konden dat toen nog betalen – met Jack Nicholson, zijn toenmalige vriendin Anjelica Huston, Bryan Ferry, Janet Jackson en de regisseur John Boorman. Janet, Bryan Ferry en Boorman hebben me toen nog zitten troosten omdat het net af was met mijn lief. Na de landing in New York werd ik gearresteerd omdat ik – een domme weddenschap – een reddingsvest had gepikt. Een soort Ilsa de SS-wolvin heeft me toen *ge-stripsearched*, inclusief vingers in mijn reet, en vastgezet met een hoop Puerto Ricaanse hoeren. Zes uur later werd ik vrijgelaten, en wie stond er op mij te wachten? Jack Nicholson! Hij wilde er zeker van zijn dat ze me zouden vrijlaten. Jack Nicholson! Zes uur op me gewacht!"

Artiest

Wilfried Bertels, reporter voor zowel televisie als radio, mag de schrijver Louis Paul Boon – jarenlang leverancier van cursiefjes voor de krant *Vooruit* – interviewen.

Bertels: "Hebt u een goede definitie voor *een artiest*?"

Boon: "Een artiest is iemand die zoekt."

Bertels: "Waarnaar dan?"

Boon: "Daar zoekt hij juist naar."

Louis-Paul Boon (Foto Belga)

Arts

Ilse Beyers, hoofdredactrice van *Dag Allemaal*, over de nobele roeping van haar blad: "We bieden escapisme aan. We zijn een soort Artsen zonder Grenzen voor het hoofd."

(Bronnen: naast de vermelde boeken werd voor deze aflevering gebruik gemaakt van jaargangen van *Humo*, *De Standaard*, *De Morgen*, *Knack*, *Panorama*, *de Volkskrant* en *De Krant van West-Vlaanderen*.)

Onder embargo

De **Vlaamse kranten** hebben al bij al een behoorlijk jaar achter de rug, zo leren de jaarcijfers van het CIM. Met een totale oplage van net geen 930.000 verkochte exemplaren, werd een halve procent beter gescoord dan in 2009.

De Standaard profiteert volop van zijn sterke **digitale krant**, en liet de grootste stijging noteren: 2 procent. Rechtstreekse concurrent *De Morgen* moest een klein procent inleveren en blijft qua verkoop dus half zo groot als *DS*. Ook *De Tijd* ziet dankzij zijn digitale abonnementen de verkoop licht vooruitgaan.

In het **'populaire' marktsegment** valt vooral de stijging van *Het Nieuwsblad* op. Na vijf jaar achteruitgang ging de verkoop in 2010 met 0,6 procent omhoog. Overigens liet ook *Het Laatste Nieuws* opnieuw een stijging noteren van 0,8 procent. *HLN* blijft zo de grootste krant van Vlaanderen, met een marktaandeel van 31 procent tegenover 28 voor *Het Nieuwsblad*.

Het Belang van Limburg ging met 0,8 procent vooruit, *Gazet van Antwerpen* omzeggens even veel achteruit. De **Franstalige krantenmarkt** dan weer ging collectief achteruit, met 3 procent.

Vooraf *La Dernière Heure* (- 7 pct.) en *Le Soir* (- 5 pct.) lieten van hun veren. Daarmee ging de totale Belgische krantenmarkt vorig jaar toch nog met 0,73 procent achteruit.

De mediawatch-website *AchterHet-Nieuws.be* tekende naar aanleiding van de recentste CIM-cijfers de evolutie van de krantenverkoop in de **voorbijetien jaar** uit. Die bevestigt dat de Vlaamse kranten goed hebben standgehouden, met vooral stijgingen voor de zogenaamde kwaliteitskranten.

Aan Franstalige kant daarentegen is de dagbladverkoop sinds 2000 geleidelijk aan blijven zakken. De totale Belgische krantenmarkt zakte in het voorbije decennium van 1.537.649 naar 1.349.087 verkochte exemplaren.

Guy Freiermuth van *AHN.be* wijst op nog een merkwaardig verschil tussen Noord en Zuid. In Vlaanderen vertegenwoordigt de zogenaamde kwaliteitspers 18 procent van de markt, de zogenaamde populaire pers 60 procent en de regionale Concentra-kranten 22 procent. In Franstalig België liggen die marktaandelen op respectievelijk 38 procent voor de kwaliteitskranten, 41 procent voor de populaire titels en 21 procent voor de regionale pers.

Eva Berghmans, chef van *De Standaard der Letteren*, gaat vanaf 1 april werken voor boekenuitgever De Bezige Bij Antwerpen.

Nico Schoofs is weg bij *Vacature* en onmiddellijk weer aan de slag gegaan bij *De Morgen*.

Op 24 maart organiseert BJIT (vereniging van journalisten bezig met informatietechnologie) een debat over 'Journalisten en sociale media: naar een *mariage de raison*?'. In het Roularta-gebouw in Zellik (Researchpark 120). Graag vooraf inschrijven via brigitte.doucet@scarlet.be.

Annelien de Greef van *De Standaard* heeft de Noord-Zuidpersprijs van de Vlaamse Gemeenschap gewonnen. Ze deed dat met de reeks *'9 miljard monden te voeden'*, die de voedselcrisis belichtte

naar aanleiding van de Wereldvoedseltop in Rome eind 2009.

Op de VVJ-website (www.journalist.be/journalist/arbeidsstatuut) zijn geïndexeerde minimumbarena's gepubliceerd voor de **magazinecollega's** die in loonverband werken. Het gaat om een regelmatige verhoging die op basis van de CAO tussen de AVBB en The Ppress (koepel van magazineuitgevers) wordt doorgevoerd.

De **Leuvense Persclub** heeft haar jaarlijkse Hugo De Keyserprijs uitgereikt aan het project *Hidden City*. Dat is een campagne die twee rolstoelgebruikers hebben opgezet om Leuvense handelszaken toegankelijker te maken voor mensen met een functioneringsbeperking. De Leuvense journalistenclub kende tevens een *Life Time Award* toe aan *Leuvenement*, de organisator van onder meer het internationale openluchttheaterfestival *Leuven in Scène*.

Voor wie nog van plan is de Egyptische (of andere Noordafrikaanse) omwentelingen te verslaan, kan **INSI** mogelijk extra ruggensteun verlenen. Het International News Safety Institute is een project van de internationale journalistenfederatie IFJ, waar ook de AVBB/VVJ bij aangesloten is.

INSI (www.newssafety.org) publiceert de begin februari een reeks **veiligheidstips** voor verslaggevers die naar Egypte gaan, en probeert ook ter plekke journalisten en hun medewerkers maximaal bij te staan wanneer dat nodig blijkt.

In **Hongarije** toonde de regering zich dan toch bereid haar omstreden mediawet aan te passen, na duidelijke vingerwijzingen van de Europese Commissie in die richting. De mediawet verleent de Hongaarse autoriteiten verregaande bevoegdheden tot betuiging van kritische journalistiek.

Benieuwd tot slot hoe bij ons het eerste **assisenproces voor een persmisdrijf** sinds zeer lang zal aflopen. Het gaat om het boek *Dossier pédophilie* van Jean Nicolas en Frédéric Lavachery, waarin ze onder koning Albert in verband brachten met seksuïven met minderjarigen. Het is, op een proces voor racistische publicaties in 1994 na, voor het eerst sinds 1941 dat een perspublicatie nog eens voor het hof van assisen wordt berecht.

SCHRIJVEN VOOR HET GROOTSTE JONGERENMAGAZINE VAN BELGIË? (17-24J)

→ **Seven zoekt een redacteur voor de print & online magazines van Mine (de jongerenbankkaart van BNP Paribas Fortis).**

Functie
Je staat in voor het bedenken van onderwerpen tot de uiteindelijke invulling van de magazines, newsletters en website. Je doet research, neemt interviews af, schrijft artikels, werkt samen met freelance redacteurs en partners.

Profiel

- Je hebt een opleiding journalistiek, communicatie, of relevante ervaring in de sector.
- Je hebt een neus voor trends en evoluties
- Je bent perfect Nederlandstalig. Kennis van Frans is een meerwaarde.

Aanbod
Een boeiende job binnen een jonge en dynamische omgeving, gesitueerd op een unieke locatie in Mechelen.

Contact
Interesse? Stuur een mailtje met je cv en enkele voorbeelden van artikels naar ilse.smits@sevenproductions.be.

SEVEN is een creatief onafhankelijk communicatiebureau. We werken voor merken als BNP Paribas Fortis, Mine, de televisiezenders JIM en Plug TV, filmverdelers 20th Century Fox Belgium/the Netherlands, Warner Bros Entertainment, Electronic Arts, RTL en Studio100.

WWW.SEVENPRODUCTIONS.BE **SEVEN**

Beurzen voor journalisten 2011

Migratiestromen en hun impact in België en Europa

De oproep project 'Beurzen voor Journalisten' van de Koning Boudewijnstichting met als onderwerp **migratiefenomenen** is reeds aan zijn 7de editie toe.

Het thema: alle migratiestromen en/of specifieke aspecten van de migratieproblematiek, zoals illegale migratie, familiehereniging of leven in de diaspora.

Ook vorig jaar was de oproep een succes. Aan Vlaamse kant werden er 16 journalistieke projecten goedgekeurd van de 35 die er werden ingediend.

► Concreet

De Stichting zorgt voor financiële ondersteuning van journalistieke projecten die de **impact van het migratieprobleem in België of Europa in één of meerdere facetten belichten. Een verblijf in de landen van oorsprong van migranten of in regio's die geconfronteerd worden met de migratieproblematiek is noodzakelijk.**

► Voor wie?

De oproep is gericht tot elke journalist (vast in dienst of zelfstandige) verbonden aan een Belgische redactie (radio, tv, geschreven pers, internet). Kandidaten moeten een **expliciet akkoord van hun redactie kunnen voorleggen.**

► Hoe hoog is het bedrag?

Een forfaitair bedrag van 1.250 euro voor één week, 750 euro per bijkomende week met een maximum van 3.500 euro.

Voor een cameraploeg kan het bedrag worden opgetrokken tot 5.000 euro.

De bedragen dienen als vergoeding voor de reisonkosten (transport, verblijf, vertaler, enzovoort).

► Timing

Uiterste indieningsdatum van de dossiers: **7 maart 2011.**

De reportage moet gebeuren voor eind december 2011.

Meer info en het **online elektronisch kandidaatsdossier** vindt u op www.kbs-frb.be

Contact: **Josse Abrahams**

Tel: 32-2-549.02.56 - 0495/54.61.42

abrahams.j@kbs-frb.be

